

Dopřejte svým chuťovým čidlům

nes vám nabízíme několik exkluzivních „jazykových receptů“ pro potěchu oka i dalších smyslů. Ty z vás, kteří najdou dostatek odvahy, následující recepty zrealizují a přinesou výsledky svého kuchařského umění do redakce Splav!u, čeká originální a nezapomenutelná výhra!

Zebří jazyk

Ingredience:

Uzený hovězí jazyk, 70 g másla, 2 tavené sýry, 70 g strouhaného uzeného sýra, 100 g nadrobno nakrájené debrecinky, pokrájený pórek, strouhaný křen, ostrá hořčice, plátkový sýr

Příprava:

Jazyk příčně nakrájíme na plátky. Máslo utřeme do pěny, přidáme ostatní suroviny a vyrobíme pastu. Postupně spojujeme střídavě plátky jazyka a sýra pastou. Zabalíme dolobalu a necháme zchladnout. Krájíme tak, aby řezem vznikaly barevné pruhy.

Jazyk v kuřeti

Ingredience:

1 celé kuře, 2 vepřové jazyky, máslo, muškátový oříšek, kořenová zelenina, pepř, sůl, grilovací koření

Příprava:

Jazyky uvaříme v osolené vodě s veškerou zeleninou a ořežeme kůži. Kuře opatrně vykostíme na plát, okořeníme, osolíme, opepříme. Dovnitř k sobě položíme oba jazyky a svineme. Převážeme a pečeme výhradně na másle, vůbec nepodléváme! Necháme vystydnout a podáváme krájené na tenké plátky spolu s plátky bagety mazané vypečeným máslem.

Jelení jazyk s šípkovou omáčkou

Ingredience:

jelení jazyk, pepř, nové koření, tymián, bobkový list, bazalka, kořenová zelenina, cibule, sůl, šípky, mandle, bílé víno, cukr, strouhaný perník

Příprava:

Jelení jazyk opereme, očistíme a dáme vařit s celým pepřem, novým kořením, tymiánem, bobkovým listem a bazalkou, kořenovou zeleninou, cibulí a solí. Vaříme doměkka. Vyjmeme jazyk, oloupeme ho a vložíme zpět do procezeného vývaru. Jazyk nesmí vychladnout. Ze šípků očistěných a zbavených peciček, z citrónu, oloupaných a nakrájených mandlí, soli, octa, bílého vína a cukru vaříme omáčku tak dlouho, dokud šípky nezměkknou. Potom přidáme trochu vývaru ze zvěřiny a zahustíme strouhaným perníkem. Jazyk touto omáčkou přelijeme.

sluice schleuse courant presa immissario sluis šluza zsi
sluss jaz ustava водослив sluice schleuse courant pre
immissario sluis šluza zsilip sluss jaz ustava водосливslui
schleuse courant presa immissario sluis šluza zsilip slu
jaz ustava водослив sluice schleuse courant presa immiss
rio sluis šluza zsilip sluss jaz ustava водослив sluice schle
se courant presa immissario sluis šluza zsilip slus j
ustava водослив sluice schleuse courant presa immissa
sluis šluza zsilip slus jaz ustava водослив sluice schle
courrant presa immissario sluis šluza zsilip slus jaz usta
водослив sluice schleuse courant presa immissario slui
šluza zsilip sluss jaz ustava водослив sluice schleuse coi
rant presa immissario sluis šluza zsilip sluss jaz usta

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK!

ČTVRTEK 7. 7. 2005

č. 6

Poprvé na Sobotce

ejdřív mě lákali. Líčili mi ráj na zemi, týden neskutečné po
hody, radovánek a kulturních zážitků. Byla zima, čvachtala
jsem ve sněhové břečce ze zkoušky na zkoušku a týden na
depsaný v diáři barevně SOBOTKA byl něco jako vzdálená oáza.

Jak se to blížilo, začali hrozit a vyhrožovat. Prý to rozhodně ne
bude dovolená. Spoustu věcí je třeba nachystat s předstihem. Bude
se tvrdě makat. Nebude se spát. A pokud nedoveze Hynek z Jičína
pizzu, nebude se nejspíš pro samou práci ani jíst. Začínalo léto,
snažila jsem se dodělat školu a přestávala věřit, že jsem schopná
napsat článek, který by měl hlavu a patu.

A pak to přišlo. Ukázalo se, že měli pravdu. Bez ohledu na roční
období se v redakci opravdu pracuje, ale kupodivu zbývá čas i na
válení se na louce pod Humprechtem, výlet na Kost či posezení
v cukrárně. Šrámkova Sobotka je skutečně festival téměř rodinný,
jakkoli to s sebou nenese vždy jen pozitivita. Také jsem si vzpomněla,
že když člověka práce baví, jde mu od ruky skoro sama a že spát je
někdy skoro škoda. V neposlední řadě se mi pak poštěstilo po delší
době opět zakusit potěšení z bytí s partou podobně naladěných a
pro totéž zapálených lidí.

V této a žádné jiné souvislosti si troufnu použít větu jako vy
střiženou z pornopovídky nevalné úrovně, neboť by mohla sloužit
jako vábníčka pro případné další adepty splaví činnosti: „Neboj se,
holčičko, bude se ti to líbit.“

Nikdy jsem neměla příliš vysoké ambice. Netoužím být chech
tavým ptákem, Liborem Vackem, Ladou (ač i já mám ráda krev
mladou), ba ani Janem Chromým, dokonce ani neprahnu po pří
zni hedvábné medúzy. Nemohu však popřít, že mě potěšilo, když
právě mně připadla výsada oslovit vás, naše čtenáře, z tohoto místa
a oznámit vám radostnou novinu. Naše redakce dnes šla hluboko
do sebe. Radili jsme se. Umyli jsme si navzájem hlavy a přijali jsme
některé nové zásady redakční práce. Anarchie je báječná věc, nadto
v duchu šrámkovské tradice, leč přijde někdy čas, kdy by měla ke
slovu přijít i pravidla, o Pravidlech nemluvě. Radujte se: redakční
rada se usnesla, že v čísle, které právě držíte v ruce, zkusíme udělat
korektury. Pokud vás tato novinka potěší, zůstaneme u nového po
stupu i při přípravě čísel následujících.

Závěrem bych ráda jménem celé redakce poděkovala Hynkovi
Zlatníkovi a Honzovi Kindermannovi za obětavou pomoc při řešení
včerejších potíží s tiskárnou a místnímu elektrikáři za znovuzpro
voznění redakčních pojistek (za pomoci dvou padesátníků, pozn.
red.).

Jana Melková

JÍDELNÍČEK

Snídaně: Paštika, máslo, sýr, rohlík, ovocný čaj

Polévka: Gulášová polévka

Oběd: Hamburská vepřová kýta, knedlík

Večeře: Pečené kuřecí stehno, brambor, kompot

PROGRAM

9:00 sál spořitelny

Čeština v USA

Prof. PhDr. Karel Kučera, CSc.

11:00 sál spořitelny

Prezentace nakladatelství Albatros

11:00 malý sál spořitelny

Seminář k přednášce

13:30 zahrada ŠD

Specifika češtiny při překladech komiksu

Viktor Janiš

15:00 sál spořitelny

Obrazy z žycia Komesa Piotra

Gimnazjum Gminne z družebního města Sobótka

17:00 malý sál sokolovny

Bílý pták v šeru

Hana Kofránková a František Derfler v pořadu o Irmě Geisslové

17:00 sál spořitelny

Kolečko

J. Šlupka Svěrák

19:30 sál sokolovny

Tracyho tygr

Divadlo Nablízko Praha, režie Apolena Vynohradníková

21:30 malý sál sokolovny

Absolvent

filmová projekce

(dokument o Přemyslu Pitterovi uvedeme v pátek)

Česka manjina u Hrvatskoj

... cena Jana Masaryka Gratias agit za rok 2002 byla právem udělena Svazu Čechů, zastřešující organizaci české menšiny v Chorvatské republice...

ápadni Panonii, opuštěnou po dobytí Turky, osidlovali Češi od poloviny osmnáctého století. Čechy i Chorvatsko byly v této době součástí rakousko-uherské monarchie. Po pří-

jež z Pešti nyní trvale se přesídlila do Prahy, vystupuje zde s prvním samostatným dílem svým, a to s verši. Kdo sledoval zajímavé příspěvky, jež slečna Geisslová štědře podávala do různých časopisů, a potěšil se rozmarným nejvíc tónem jich, bude překvapen opravdovou hloubkou, jaká se v Imortelách jeví. Jsou to pravé senzitivity, plny živého citu a přirozené reflexe. "Téhož roku vyšla v *Ženských listech* kritika Elišky Krásnohorské (za jejíž pokračovatelku je Geisslová podle literárního teoretika Ivana Slavíka mylně pokládána). Krásnohorská oceňuje formální stránku, lehkost psaní i výrazný talent.

V souhrnu ale nebyly *Imortely* po vydání kritikou přijaty nijak nadšeně. Autorce bylo vytýkáno, že básně jsou plné rozervanosti, bolesti a zoufalství a „nejeví ani smělého, ni zvláštní hloubky, ni znamenité obraznosti“ (*Květy*). Ani další generace na tom s přijetím díla Geisslové nebyly lépe. Ona sama kritiku své první sbírky přijala, další tvorbu pozměnila a přiklonila se k tehdejší konvencím. Po *Imortelách* vydávala vlasteneckou, didaktickou poezii, říkanky pro děti a nádražní povídky.

Současným čtenářům přibližuje dílo Geisslové literární teoretik a esejista Ivan Slavík, který jej v padesátých letech objevil a začal se zajímat o autorčin osud. V roce 1978 vydal knihu *Zraněný pták*, jejíž jádro tvoří souhrn tvorby a připojen je i doslov o autorčině životním osudu. Pod vlivem studií Ivana Slavíka napsala o Irmě Geisslové dvě práce i jičínská profesorka Jana Hofmanová: první byl *Literárněhistorický průvodce Jičinem* a poté následovala kniha *Irma Geisslová – největší básnický objev naší doby*. O osudu básničky napsala svou diplomovou práci Blanka Roupcová.

Zaslouhou tří výše zmíněných tak může být život i dílo „zapomenuté básničky“ stále připomínáno. Dnešní pořad Hany Kofránkové vám nabídne osud ženy, která svou poezii opravdu opravdu žila („Kdyby mně Bůh vzal lyru, svrh by mě zaživa do pekla“), a proto se také její dílo stalo nadčasovým a nezastupitelným. Irma Geisslová zemřela 27. května 1914 a o smrti už dříve v *Imortelách* napsala:

*Nechte mne v míru odejít,
palčivě bolí mne zrak,
všechna jsem chabá, ubitá,
smutná jak zraněný pták.*

Marie Kantůrková

SPLAV! — Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník

Vychází v Sobotce během konání 49. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 2. 7. do 9. 7. 2005. Cena 10 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, Milady Horákové 123, 160 00 Praha 6, IČO 26674122. Evidenční číslo MK ČR E 15812.

Redakce: Jan HON, Jan CHROMÝ, Jiří JANUŠKA, Judita KABZANOVÁ, Marie KANTŮRKOVÁ, František MARTÍNEK, Jana MELKOVÁ, Pavel PELC, Radek SCHICH, Radka ŠMAHELOVÁ, Ondřej ŠMEJKAL, Nelly VOSTRÁ
Vychází za přispění Studentského fondu FF UK a Královéhradeckého kraje.

Harry Potter a princ dvojí krve) a anglicky vyjde 16. července 2005. „Ve svém stručném prohlášení z pátečního večera ministr kouzel Kornelius Popletal potvrdil, že Ten-jehož-jméno-nesmíme-vyslovit se vrátil do naší země a znovu vyvíjí aktivitu.“

Od roku 2003 je nabídka nakladatelství rozšířena i o knihy pro dospělé, které vychází pod značkou Albatros Plus, a v roce 2004 byla zavedena nová ediční řada Karneval, která se přizpůsobuje novým požadavkům dětí a mládeže a soustřeďuje se na odlehčenou beletrii a vzdělávací literaturu. Právě teď se můžete z edice Karnevalu těšit na titul *To je zvláštní, že vás to nenapadlo* – a jestli nevíte, proč je trináctka nešťastné číslo, proč se zvířatům zdají sny nebo proč někteří lidé mají hudební sluch a jiní zase ne, je nejen tato kniha z produkce nakladatelství Albatros určena právě vám.

Marie Kantůrková

milionhvězdičková restaurace zahrad Šrámkova domu

Nevěří mi, aniž chápou mne

... leč, přec se nepoddám!

*spíš vzmachem zoufalým
se vznesu k smrti šeru,
a zda tak před věky už bylo určeno,
to lhostejno mi věru.*

(Irma Geisslová – Osud)

 Irma Geisslová se narodila 6. 7. 1855 v Budapešti. Otec pracoval jako úředník u dráhy a rodina se často stěhovala – z Vídně do Brna, poté do Pardubic, České Třebové a Prahy, kde Irmě ve čtrnácti letech zemřela matka. Na nějaký čas se otec s dětmi přesunul zpátky do Budapešti a v rodném městě začaly vznikat i její první básně. Z Budapešti cesta pokračovala znovu do Prahy, a když byl otec penzionován, všichni se natrvalo usadili v Jičíně.

V letech 1874 začala Geisslová psát první a nejznámější básně, které jsou obsažené ve sbírce *Imortely*. Sbírká je rozdělena do šesti částí (*Písně, Květy z matčina hrobu, Otčině, U vesmíru, Na ztracených cestách, Propast*) a básně v nich se odlišují rozsahem, kvalitou i tématem. Temné, syrové, bolestné, horečné, hořké až zoufalé texty jsou psané pod dojmy ze smrti matky, nenaplněných vztahů a stesku po rodném kraji, za který Irma Geisslová považovala Čechy. V oddíle *Na ztracených cestách* nejvíce vystupuje typická vnitřní rozervanost, strach a úzkost: „Pláň polí dalekých tak opuštěná, pusta, jí bloudím nadarmo, a přec má touha vzrůstá.“

Imortely byly vydány roku 1879 vydavatelstvím Grégr a Dattel, a to na doporučení Jana Nerudy. Napsal o ní: „Mladá básnířka,

chodu české menšiny do Chorvatska bylo potřebné rozvíjet kulturní život – především hudbu a divadlo. První česká divadelní hra byla uvedena r. 1874 v Záhřebu a další v r. 1890 v Ljudevitselu u Daruvaru. Na začátku 20. století se začala zakládat sdružení později sjednocená pod názvem Česká beseda.

Centrem české menšiny se stalo město Daruvar. První Češi sem přicházeli na pozvání hraběcí rodiny Jankovićů v době, kdy bylo městu uděleno tržní právo. Řemeslníci z Čech, Maďarska a Německa tak získali práci. Na konci 19. století tvořili tito lidé 74 % všech obyvatel. Dnes tvoří Češi 14 % obyvatel. V celém Chorvatsku potom žije kolem 13 000 příslušníků české menšiny. Daruvar je také centrem Svazu Čechů Chorvatské republiky – organizace spojující české besedy, školy, kluby i jedince na poli kultury, vzdělání, umění, vědy a sportu. Knihovna *Franta Burian* v Daruvaru a knihovna v Záhřebu jsou dva pilíře bohaté kulturní aktivity.

Česká beseda v Dolním Daruvaru byla založena 13. července 1907 v hostinci Adolfa Čahula. Jejimi členy byli Češi z Dolního Daruvaru, Daruvaru a Lipovce. Před první světovou válkou se spolková činnost omezovala na pořádání zábav a divadelních představení, založení knihovny a čítárny. Po roce 1918 se spolek snažil organizovat menšinový život v sousedních vesnicích: Brestově, Dolanech, Horním Daruvaru, Končenicích, Lipovci a Tomašici. Za pomoci Besedy vznikla v Daruvaru r. 1921 Československá banka a v r. 1922 zahájila činnost soukromá česká škola. Roku 1926 změnil spolek jméno na Československou besedu v Dolním Daruvaru a škola dostala název Československá soukromá škola Jana Amose Komenského. Pomoc spolku poskytl i čeští učitelé, kteří zde mezi dvěma válkami působili.

Dvě základní školy *Jan Amos Komenský* v Daruvaru a *Josef Růžička* v Končanicích mají šest dalších poboček. V Dežanovci a Ivanovém Selu fungují čtyři školy a český jazyk se vyučuje ještě na různých jiných. Na daruvarském gymnáziu si studenti mohou vybrat také českou větev. V Daruvaru a Končenicích funguje česká mateřská školka *Ferda Mravenec*. Dennodenně vysílá v českém jazyce i místní Rádio Daruvar. Vydavatelství Jednota vydává týdeník *Jednota*, měsíčník *Dětský koutek*, roční český kalendář a publicistický časopis *Přehled*. Dále vydává i literární a vědecká díla a originální české učebnice. Většina besed provozuje českou hudbu, písně a tance a některé mají i vlastní orchestr. Folklorní skupina Holubička z Daruvaru se tradičně zúčastňuje Mezinárodního festivalu folkloru v Záhřebu i v zahraničí. V besedách se sdružují malíři, literáti, loutkoherci, sóloví pěvci, hudebníci a dokonce i technici – daruvarští radioamatéři se těší světovému věhlasu.

Největší manifestací všech Českých besed v Chorvatsku jsou každoroční Dožínky. Tato oslava konce žní a radosti, že je o úrodu postaráno, pravděpodobně není u krajanů původním zvykem. Poprvé se Dožínky konaly v r. 1925 v Daruvaru, kde se vlastenecky zaměřením krajané snažili mezi svými rodáky propagovat české zvyky, tance a kroje. Zpočátku měly Dožínky i sokolské prvky, dnes je to výpravná dvoudenní manifestace s bohatým folklorním programem. Nejoblíbenější je nedělní dožínkový průvod všech krojovaných skupin, který uvádějí obilím bohatě zdobené alegorické vozy, znázorňující celý postup vznikání chleba. Dožínky jsou tak jedinečnou příležitostí pro návštěvu Daruvaru, kde na jednom jediném místě můžete obdivovat všechnu krásu a bohatství české kultury.

Marie Kantůrková

Tento článek lektoroval Danijel Tomašić.

Papírování je naše poslání

Rozhovor s profesorem Karlem Kučerou

Začneme obligátní otázkou. Jak jste se vlastně dostal k lingvistice?

Velmi klikatou cestou přes geodézii. Rodina chtěla mít z něj nějakého důvodu zeměměřiče. Absolvoval jsem střední průmyslovou školu zeměměřickou a stal se ze mě nejen zeměměřič K., ale vlastně zeměměřič K. K., na rozdíl od toho v Kafkově *Zámku*. Dál jsem ale v tomto studiu pokračovat nechtěl, líbila se mi literatura, takže jsem začal studovat na FF UK. Tam jsem se dostal vlastně jistou náhodou, díky profesorovi Ivanu Luttererovi. Děkanát tehdy rozeslal pozvánku, v níž byl poslední termín formulován tak zvláštně, že se to dalo vyložit tak, že člověk může v posledním termínu přijít na písemnou i ústní zkoušku zároveň, anebo jen na ústní. Já si to vyložil jinak, než to děkanát myslel. Profesor Lutterer to vyřídil tak, že mě nechal v koutě místnosti napsat písemku. To by dneska nebylo možné, protože teď je ze všeho velký úřad.

Zmínil jste Ivana Lutterera. V době, kdy jste studoval, působili na FF UK ještě ti takzvaní „otcové české lingvistiky“. Jak na ně vzpomínáte?

V dobrém. Tehdy tam působil ještě akademik Havránek, v té době už velmi starý pán. Budiž ale řečeno, že když začal mluvit, bylo to velmi zajímavé. Dokázal citovat z paměti spoustu věcí ze starších textů, což bylo v jeho věku něco opravdu obdivuhodného. Domluvit se s ním na praktických věcech už bylo trošku horší. Vedle něj tam byl profesor Jedlička, který mě vlastně zformoval, pokud jde o to, co vím ze současné češtiny. Dále profesor Šmilauer. Měl jsem ho velmi krátce, na jeden seminář, což mě mrzí; pak jsme se setkali až u obhajoby diplomové práce. Byl to člověk velmi originální a v každém případě člověk, kterého si hrozně vážím, ačkoli jsem ho vlastně za studií poznal jen málo, člověk, který neměl na různých ustláno, protože zásadně odmítal jakékoliv politické věci. Vyjadřoval se velice srozumitelně – jedno z jeho hesel bylo: „Nebudeš oslňovat černokněžnickým vyjadřováním.“ Dělal oponenta mé diplomové práce o slovní zásobě Komenského *Labyrintu*. Na fakultě byl také profesor Bělič. Tehdy mě to táhlo k historické jazykovědě, takže jsem skončil právě u něj, vděčím mu opravdu za mnoho.

Na Sobotce budete mluvit spíše o své druhé „lingvistické zálibě“, kterou je čeština v zahraničí, konkrétně v USA. Jak jste se k tomu vlastně dostal? Pokud vím, takovéto věci se tu moc nedělaly.

To máte pravdu, ta čeština byla prakticky nepopsaná. Říkáte, že je to moje záliba. Ano, ona lingvistika jako taková je moje záliba, protože hlavní práce na fakultě je papírování a úřadování. . .

Ale k češtině v zahraničí: ta přece jen má s vývojem jazyka určitou tematickou souvislost. Jazyk se totiž ve vývoji velmi často štěpí, a to zejména v případě, kdy se od jádra mluvčích určitého národa odštěpují nějaké skupiny a ocitají se víceméně v izolaci. To jsou případy právě velkých migrací z Evropy do Nového světa v 19. a 20. století, jejichž vlivem docházelo například ke štěpení češtiny a němčiny, italštiny a jiných jazyků. Měl jsem jisté předpoklady tohle studovat, protože můj druhý obor byla angličtina.

Do Spojených států jsem se dostal jako lektor češtiny, a když už jsem tam byl, o prázdninách jsem putoval po českých komunitách a nahrával ukázky toho, jakou češtinou ti lidé ještě mluví. Jde o jinou větev češtiny, než je ta naše. Naše čeština je „národní varianta“

350 miliónů výtisků. Prvním vydaným titulem byl výbor z písní a říkadel Karla Jaromíra Erbena s ilustracemi Aleny Ladové s názvem *Říkej si a hraj*. Největším jednorázovým nákladem v minulosti vyšla Štorchova *Osada havranů*, dnes toto místo náleží knize *Harry Potter a Fénixův řád*. Nejčastěji vydávanou knihu jsou *Říkadla Josefa Lady*, která vyšla již sedmákrát, a *Povídání o pejskovi a kočičce Josefa Čapka*, vydané šestnáctkrát. Dalšími oblíbenými autory jsou Ondřej Sekora, Václav Čtvrtek a Zdeněk Miler. Postava Krtečka posledně jmenovaného autora je známá ve 14 zemích a „krtečkovské knihy“ byly přeloženy do 18 jazyků.

V bývalé Československé socialistické republice pokrýval Albatros se svými 28 edicemi většinu žánrů dětské literatury, od pohádek a dívčích románů až po dobrodružnou a naučnou literaturu (Jiskřičky, Korálky pro nejmenší čtenáře, KDK – Klub dětských knihoven, KMČ – Klub mladých čtenářů, KOD – Knihy odvahy a dobrodružství, Radost z vědění, Střelka, Karavana – dobrodružná literatura, Veronika – dívčí romány). Překladačská literatura tvořila přibližně necelou čtvrtinu celé produkce – s postupem doby se zvětšoval počet jazyků, ze kterých se dětské knihy překládaly (hlavně o literaturu z exotických zemí, jako je Korea, Turecko, Arménie, Ázerbajdžán).

Kromě knih psaných speciálně pro děti (pohádky, dobrodružné příběhy, příběhy o zvířátkách) nabízelo nakladatelství Albatros i klasická díla světové literatury pro dospělé, většinou v zjednodušených a upravených verzích. Tak se k dětem dostala díla K. Hamsuna, M. Lermontova, S. Puškina, V. Huga nebo S. Lagerlöfové. Dalším rysem překladačské produkce Albatrosu bylo, že hlavně v období 50. a 60. let se knihy západoevropských autorů překládaly nikoli z originálů, ale z ruských překladů (*Robinson Crusoe* nebo Faradayovo *Tajemství svíčky*).

V celkové produkci překládaných knih byly právě ruské překlady nejčastější. Čtenáři si vychutnávali *Syny pluku*, *Partyzánské pohádky*, *Rudé hvězdy* nebo *Pionýrské srdce*. Druhým nejpřekládanějším jazykem byla angličtina – zajímavým úkazem byly překlady názvů, které se často vůbec nedržely anglických originálů. Podobné kvantitativní zastoupení jako angličtina měla i francouzština (J. Verne, P. Gamarr a A. Dumas), němčina (bratři Grimmové, E. Kästner a K. May) a také polština. Významné byly i překlady ze švédštiny a dánštiny – A. Lindgrenová a její *Děti z Bullerbynu*, které se staly nejoblíbenější zahraniční knihou nakladatelství.

Od roku 1964 provozuje Albatros Klub mladých čtenářů. Ten během své čtyřicetileté historie nabídl více než 1 500 titulů, což představuje přes 30 milionů výtisků objednaných knih. Aktivita Klubu se stále rozvíjí. Vedle tradičních speciálních nabídek knih, CD-ROMů i audiokazet z produkce Albatrosu připravuje KMČ od roku 2004 i knihy pro starší žáky základních škol – knížky pro všechny náctileté. Každoročně Albatros s KČM vyhlašuje literární soutěže (Sláva, nazdar výletu aj.), které mají za cíl rozvíjet představitelství a schopnosti dětí. Z textů jsou sestavovány knihy, jako je např. nedávno vydaná *Kuchařka oblíbených receptů našich čtenářů*.

V době porevoluční zaznamenal Albatros zcela jistě největší úspěch, když získal licenci na vydávání díla J. K. Rowlingové – stalo se tak v roce 1998. Přestože se vyskytly i malé nepříjemnosti – nakladatelství bylo nuceno podat soudní žalobu na „internetové distributory“ za porušování autorského práva – dostatečnou satisfakci je neklesající počet prodávaných výtisků: do dnešního dne si Harryho Pottera koupilo více než jeden milion čtenářů. Šestý díl příběhu o čarodějnickém učni je právě dokončen. Kniha se bude jmenovat *Harry Potter and the Half-Blood Prince* (pracovní název v češtině je

si pouze jednu poznámku – nebyl jste to právě Vy, kdo na princip „přízrůbání se publiku“ reagoval vždy podrážděně a kriticky?

S Vaším názorem ohledně publika nesouhlasím rovněž. Beseda totiž není divadelní představení. Beseda se dost dobře nedělá na „herce dramatu“ a „diváky“, ba právě naopak. Besedu netvoří jen nějakých pět osobností, které vylezou na pódium, nýbrž je založena na přímé a zřetelné interakci. Besedu bez spolupráce publika prostě dělat nemůžete. . .

Mrzí mě, že mě napadáte a přirovnáváte k Pilátovi. Z Vašeho článku není však zcela zřejmé, k čemu přesně vztahujete ono „mytí rukou“. Osobně bych řekl, že jsem si své ruce spíše ušpinil, protože jsem se na organizaci besedy spolupodílel a za její nezdar nesu svůj díl odpovědnosti, který si plně uvědomuji.

Celkově bych už nerad rozpíval vše, co se stalo. Dle mého názoru byla beseda nezdařená, vadilo by mi pouze, kdybychom svalovali vinu na jednu konkrétní osobu. To by bylo prostě neobjektivní a nefér. Elementů, proč se to nepovedlo, bylo zkrátka a dobře víc.

Jan Chromý

Scrabble

outěž o redakční tričko se blíží k závěru. Nejlepším včerejším tahem se ukázalo slovo:

SOJOVÝ svisle z F4

To byla vhodná nahrávka pro náš protitah:

KOPEC svisle z C3 (současně s ES a CO)

Vaše písmena pro čtvrté kolo, tedy poslední soutěžní kolo:

Á E Ě H H J T

Podle průběžných výsledků bojují o celkové vítězství tři mladé dámy. Ale ani ostatní se nemusejí vzdávat, Splav! udělí malou přemii za nejhodnotnější tah pro každý herní den. Celkové výsledky a seznam oceněných najdete v pátečním čísle.

Za redakci Ondřej Šmejkal

Mořský pták, největší v celé ptačí říši

Knihy jsou lidem tím, čím perutě ptákům. . .

(John Raskin)

ne 11. dubna 1949 bylo výnosem ministerstva školství, věd a umění rozděleno tehdejší Státní nakladatelství na dva specializované tvůrčí týmy – Státní pedagogické nakladatelství a Státní nakladatelství dětské knihy – SNDK. Roku 1969 se SNDK přejmenovalo na Albatros a mořský pták, největší v celé ptačí říši, zahájil svůj let.

Minulý rok oslavilo nakladatelství 55 let své existence. Za tuto dobu vydalo na 9 500 knih, což v absolutním součtu představuje

jazyka, jejich čeština je jednou z variant vystěhovaleckých, shodou okolností ta největší. Ale i ta dnes rychle mizí.

Víme o vás, že jste psal sloupky do novin. Jak jste se k tomu dostal a co vám to dalo?

Dostal jsem se k tomu vlastně přes odpor k tomu, co Šmilauer nazýval „černokněžnické vyjadřování“. Měl jsem pocit, že se o jazyce dá mluvit taky nějak jinak, a navíc jsem viděl, že spoustu lidí jazyk zajímá. Lidé se vás pořád na něco ptají, když se dozvědí, že jste češtinář. Začne to nejdřív takovým tím „no jo, to jsou ty i/y“. Když jim řeknete, že to je třeba taky výklad původu slov nebo zeměpisných a osobních jmen, tak se najednou začnou všichni zajímat. Takže mě to k té popularizaci táhlo. Setkal jsem se s někým z tehdejší vikendové přílohy Mladé fronty a domluvili jsme se. Zůstal jsem u toho snad pět let, napsal jsem přes dvě stovky sloupků a docela mě to bavilo.

Další odnož vaší práce, alespoň v posledních letech, je diachronní korpus. Jak vás vlastně napadla myšlenka korpusu a jak jste byl schopen dát všechno dohromady?

Vlastně mě k tomu všemu ale přivedla moje špatná paměť. Poměrně dávno mě napadlo, že by bylo výhodné mít texty v elektronické podobě a moci je snadno prohledávat. Přivezl jsem si počítač z Ameriky a najednou jsem viděl, že na takovou malou věc, které se říká disketa, je možné uložit spoustu slov. Začal jsem si přepisovat nějaké texty a nějaké starší slovníčky. Pak jsme se víceméně náhodně o sobě dozvěděli s profesorem Čermákem a spojili svoje síly. On už tehdy začínal pomalu promýšlet, jak to zorganizovat, a věděl i o tom, jak to funguje ve světě. Proto je diachronní korpus jednou ze složek Českého národního korpusu.

Ted' takovou odlehčující otázku. Máte dva slavné jmenovce. Prvním z nich je lingvista Henry Kučera, druhý je Karel Kučera, básník z přelomu devatenáctého a dvacátého století. Ke kterému z nich se cítíte být bližší?

Asi k Henry Kučerovi, já jsem takový přízemní, spíše prozaický člověk. Ne že bych nečetl i poezii, ale všeobecně vzato dávám přednost próze. Henry Kučera napsal celou řadu závažných odborných prací.

Víte, člověk může stárnout různým způsobem – může ztratit své schopnosti, a když je to s ním ještě horší, tak se snaží udržet na svém místě a zachovat si autoritu a vliv i bez těch schopností. Může ale taky stárnout lepším způsobem – sice mu vynechává paměť a zapomíná spoustu detailů, ale zůstává mu nějaká trest poznání věcí lidských, která je téměř univerzální. Tomu má člověk tendenci říkat „moudrost“. A přesně takový mi připadal jak profesor Šmilauer, tak i Henry Kučera. – S básníkem Kučerou jsem se jako čtenář nesetkal, možná, že byl taky takový.

Co říkáte tomu, že jste se dostal do deníků Jana Zábrany?

To vůbec nevím. . .

Někde jste se s ním setkal a vyprávěl mu, jak vám nějaký čtenář Vašich sloupků psal o tom, že by se slovo „špilmachr“ mělo nahradit slovem „hrajera“.

Na to „hrajera“ si vzpomínám. Tenkrát mě lidi zaplavovali mnoha dopisy a posílali mi i návrhy typu, že by se například dala písmena nahradit číslicemi, že by to mělo své výhody – a tak podobně. Ten člověk, který navrhoval „hrajera“, to dělal klasickým českým způsobem, že se mě do toho snažil zatáhnout, takže říkal třeba: „Nebylo by hezké, kdyby po nás dvou (smích) zůstala v češtině takováhle

památky?“ Napsal jsem mu něco v tom smyslu, že se mi to moc nezdá, že radši ne a že by to lidé nejspíš nepřijali. . .

Kolik bylo dotazů typu „hrajer“ a kolik bylo dotazů, které skutečně jeví jakýsi zájem o jazyk bez pro lingvistu negativních příznaků?

Většina dotazů rozhodně pramenila ze skutečného zájmu. Ono nejde ani tak o to, jestli ty dotazy jsou nějakým způsobem naivní nebo za vlasly přitažené. Když za nimi člověk cítí jednak upřímný zájem a jednak cosi, co dneska není příliš populární, cosi jako pokoru nebo uvědomování si vlastních mezí, tak je pak přijme docela dobře. Ellie Wiesel kdesi napsal takovou větu, že má raději člověka, který je hloupý a ví, že je hloupý, nežli chytrého člověka, který ví, že je chytrý. Poněvadž dával přednost lidem s jistou pokorou. To se dnes moc nenosí. Většina dotazů patřila k tomu upřímnému a pokornému typu a člověk na ně docela rád odpovídal. Věcí jako je „hrajer“ nebylo zas tolik.

Mluvil jste o základních pozitivních lidských vlastnostech, jako je moudrost a pokora. Evokovalo mi to člověka, se kterým jste na fakultě dlouho seděl ve stejné místnosti, profesora Alexandra Sticha. Jak na něj vzpomínáte?

Vlastně je to poněkud absurdní. V jedné místnosti jsme spolu strávili několik let a neustále jsme se jen míjeli. V jistém smyslu se pro mě stal profesor Stich varováním. Říkal jsem si, že bych se nechtěl dostat do situace, ve které je on. Člověk, který věděl o baroku první poslední, který mohl ne dávat, ale přímo rozhazovat moudrost a vědomosti plnými hrstmi, tenhle člověk se prostě utápěl v koloběhu vyplňování úředních papírů. Snažil se, často i nad své síly, dohnat to, že dlouho nemohl učit a že neměl styk s žádnými studenty – pořád proto nabíral doktorandy a další studenty, dělal pro ně semináře navíc, školil po muzeích, přednášel po knihovnách a tak dále. Viděl jsem ale, jak ho to postupně začíná ničit, byl to člověk často až zoufale vyčerpaný.

Buď nic neděláte a pak máte čas na všechno, ale to není ta cesta, kterou bych zrovna chtěl jít. Jakmile ale na univerzitě začnete něco dělat, semele vás soukolí kvalifikačních postupů, začnou se na vás hrnout posudky, oponentury, vedení projektů a tak podobně. Po úmrtí profesora Sticha jsem převzal velkou část jeho doktorandů a žáků. Což, ve spojení s dalšími povinnostmi, vedlo k tomu, že jsem už několik měsíců nepřečetl ani řádku ničeho jiného než studentských a doktorandských prací, které se na mě valí. Takhle to ale nejde, učitel nemůže pořád žít ze stejného okruhu pár knížek a o ničem jiném už nemluvit. Kdyby to takhle mělo vypadat delší dobu, ztratil bych kontakt s vývojem oboru a šel bych od toho.

Říkám si, že to s profesorem Stichem nemělo skončit tak, jak to skončilo. Měl potenciál napsat vynikající knihu. Máme tu Havránkův *Vývoj spisovného jazyka českého*, je tady Cuřínův *Vývoj spisovné češtiny*, on měl napsat něco ze svého pohledu. Výsledek jeho působení je, že ovlivnil desítky lidí, vzbudil v nich zájem a dokázal je zapálit i pro velmi náročnou práci. To všechno je velice důležité. Mě trochu mrzí, že po něm nezůstalo něco, co by se dalo označit jako jeho „dědictví“, ucelený soubor jeho názorů, náhledů, jeho pojetí baroka a tak. Napsal o tom sice spoustu článků, ale bylo by zajímavé vidět to v souvislosti.

Náš rozhovor bych si dovilil zakončit trochu veselejší otázkou. Na čem právě pracujete nebo na co se v nejbližší době chystáte?

Zaprve pracuju na návrhu oponentů pro Grantovou agenturu, a poněvadž si Grantová agentura vzpomněla, že oponenti se nesmějí

stávat budou a jen malí lidé dělají malé chyby. K samotné podobě programu potud vše. Nic víc, nic méně.

Chci se totiž věnovat něčemu jinému, a to reakci Jana Chromého v článku *Sobotecký potlach*. Smutná je především jeho na-prostá rezignace na kritické myšlení a podlehnutí autoritám. Do očí bijícím příkladem může být například servilní hodnocení Jiřího Peňáse. Ten včera zásadně zklamal, naprosto nebyl schopen ukočirovat směr debaty, neprotestoval při výlevech páně Rezníčka a s radostí náruživého rétora se oddával svým monologům. Nic víc, nic méně.

Dále se v článku píše, že Rezníčkovu provokatérství nebyl nikdo schopen dobře oponovat. Co je to, prosím pěkně, za blábol? Provokatérství lze nějak oponovat? Jak? Házením vajíček na scénu? Oponovat by snad šlo argumentům, jenže za situace, kdy na židli seděl místo Rezníčka špatný imitátor Landovského, by byla jediným argumentem facka. Podivné je i Chromého tvrzení, že se Dědečkova nevptnost nehodila do diskuse. Do jaké prosím diskuse? Do monologů velkých já? Dědeček se snažil vyjít vstříc publiku, které se snažil Rezníček rozčítit. Nic víc, nic méně.

Ze soudku humoru absurdního je pak tvrzení, že publikum je spoluvinné za včerejší krach. Jakou má pan Chromý představu? Že by publikum mělo jásat a jako na pérku se ptát, proč má Rezníček na ruce dvoje hodinky? Případně že by na povel začalo vkládat do vany žirafu? Publikum se chovalo autenticky. Ba co více: dávalo najevo svůj názor docela jasně a zřetelně. Za takové situace padá vina na herce dramatu, ne na diváky. Co se týče Chromého výtky na adresu organizace: Pilát by se od něj měl ledacos přiučit. Tak obřadně umyté ruce jsem již dlouhou dobu neviděl. Nic víc, nic méně.

Rektální speleologie pana Chromého se mi zdá takřka neuvěřitelná, a pokud by se udílela cena za servilitu, byl by jejím letošním laureátem dozajista on. Na závěr mi nezbyvá než napsat: Jan Chromý blábolí a Splav! mu to tiskne.

Josef Šlerka

Tak (po)pravil Šlerka. . .

ilý příteli Šlerko,

především Vám děkuji za Vaši laskavou kritiku. Dovolil bych si začít souhlasem s Vámi. Máte pravdu, že jsem Peňáse pochválil. Přesto si myslím, že jediný Peňás (snad ještě spolu s Kahu-dou) se snažil naplnit to, co bylo dle mého názoru cílem diskuse, totiž mluvit o literatuře jako takové. Druhá stránka jeho výstupu je moderování. To skutečně naprosto nezvládl. V tomto s Vámi souhlasím a kaji se, že jsem to ve svém článku nenapsal jasněji nebo spíše úplně jinak – pozitivně jsem hodnotil pouze Peňáse-řečníka, ne Peňáse-moderátora.

V druhé věci bych Vám s dovolením vytkl špatné čtení. Nena-psal jsem totiž, že Rezníčkovu provokatérství „nebyl nikdo schopen dobře oponovat“, nýbrž „nebyl nikdo **dost dobře** schopen oponovat“. Ač je zde jen drobná změna ve slovosledu a jedno slovo navíc, má moje věta opravdu úplně jiný význam než ta Vámi „citovaná“.

S Vaším názorem na Dědečkovy výstupy se bohužel nezto-tožňuji. Myslím, že na subjektivní názor má každý právo a stejně tak, jako toleruji já ten Váš, tolerujte prosím Vy ten můj. Dovolím

Ještě jednou k úterku

mlouvám se, že se možná budu překrývat s některými autory článků na stejné téma, ale i já se pokusím o pokud možno věcnou polemiku se včerejším *Soboteckým potlachem* Jana Chromého.

Za prvé: nemyslím si, že Jiří Peňás byl „z celého večera naprosto nejlepší“. Naopak. Moderátor, který na začátku prohlásí „Nerad moderuju, neumím to, vždycky to dopadlo špatně a dneska to dopadne špatně zas,“ není moderátor, ale zbabělec. Takový, který se nepřipraví, rezignuje a pokusí se to omluvit stylem „nulové téma mi přišlo jako zajímavé“, má další mínus.

Za druhé: nemyslím si, že by na vině nepodařeného programu bylo publikum. Publikum samotné muselo už od začátku být notně zaskočeno roztržitostí a nejasností celé debaty. Pokud diváci sportovního zápasu netuší, jestli sportovci hrají kopanou, šachy nebo vodní pólo – a pokud to netuší sportovci sami – mají to těžké všechny strany. Ovšem jsme zase u otázky moderátora, který nezvládl. . . však víme, co všechno.

Mohli bychom snad mluvit o očekáváních publika. Osobně jsem nevěděl, co očekávat, a proto jsem nebyl a nemohl být zklamán. Překvapen, zaskočen, pobaven nechtěnou komičností situace, ale ne zklamán. Jsem si ale téměř jist, že část publika čekala besedu v duchu pořadu *Křeslo pro hosta*. Vzpomínáte? Otázka, připravený monolog, aplaus, otázka, připravený monolog atd. atd. Blahosklonná moudra jako odpověď na otázku: „Jaké je vaše životní krédo, mistře?“ Když takový koncept předhodíte tak – ehm – rozvláté osobnosti, jako je p. Rezníček, není možné se divit, že vám ho rozcupuje. To by udělal i za střizliva. Všichni spisovatelé zkrátka nejsou Jarmila Glazarová.

Pochopitelně, že jistou část viny, když už se má mluvit v takových termínech (slovo *vina* mi vždy navozuje pocit potřeby trestu), nese patrně „nijaká koncepce“, i když vágnost takových slov je víc než značná. Ale neschopnost publika rozhodně ne.

Dost polemiky. Nakonec přece něco pozitivního, protože člověk by měl být vděčný za každou životní zkušenost. Ten nešťastný večer názorně ukázal, že do osobnosti literáta není možné promítat čtenářské zkušenosti s jeho dílem. Koneckonců nikdo nevíme, jak vystupují a jak se vyjadřují Cindy Crawfordová, Naomi Campbellová nebo Claudia Schifferová, když zhasnou reflektory a vypnou se kamery. Ale krásné jsou, o tom není debat.

A byl bych velmi nerad, kdyby jeden nepodařený večer s dvojími hodinami Arnošta Lustiga znamenal odmítání dalších snah o pořady podobného typu.

To je všechno. Nic víc, nic méně.

Jan Smolka

Chromý blábolí a Splav! mu to tiskne

onechme stranou samotný formát úterního večerního programu, byl prostě zvolen špatně. Stejně tak se není třeba vracet k tomu, že panelová debata jako hlavní večerní pořad nebyla dobrá volba a nepřipravenost moderátora v kombinaci se surreálným prostorem sálu spořitelny vytvořila všechny potřebné podmínky pro propadák velkého formátu. Takové věci se stávají a

uvádět bez emailových adres, tak trávím hodiny a hodiny na internetu a hledám, jakou emailovou adresu má někdo z bratislavské univerzity. Podřídít se musí nikoli administrativa, nýbrž vy, a podle toho to vypadá. Můj hlavní vědecký úkol je sehnat lidi, kteří jsou s to oponovat grantové projekty. Druhý úkol je, že mám na stole ještě asi tři diplomové práce a jednu doktorskou a musím je přečíst a napsat na ně posudky. To je moje nejbližší vědecká práce.

Na fakultě se stalo pravidlem, že o prázdninách učitelé pracují dál, a studenti i kolegové považují víceméně za samozřejmé, že vám koncem června dají stovky popsaných stránek jako četbu na léto. Poslední dobou to už rezolutně odmítám. Když říkají „Vždyť na to máte přece v létě čas“, doporučuji jim, aby něco takového zkusili říct někomu z děkanátu – ať jim přes prázdniny udělají třeba jenom výpis příjmů.

Prázdniny si hlídám a budu o nich pracovat, na čem já chci, což znamená na diachronním korpusu. Ne osm hodin denně, dokonce ani ne každý den, ale pracovat na něm budu. Je to něco, co mě baví a co má podle mého názoru trvalou hodnotu. Je to taky práce, ne odpočinek, ale když ji uděláte pořádně, ušetříte tím v budoucnu spoustu práce jiným lidem. A navíc je to něco, co mě opravdu baví.

Za rozhovor děkuji

Jan Chromý a František Martínek

Voda stejně stekla dolů

roslychá se, že prý samurajové pera předečtírem vzbudili nějaké rozporuplné reakce. Je to s podivem vzhledem k tomu, že žádný z nich nestačil skoro nic říct. A ani ten nejvýřečnější neřekl o moc víc, než že Urban je hovado a Peňás čurák, kterážto informace stejně poněkud zanikla v šumu zástupů. Myslím, že málokdo četl patřičně tento konceptuální kousek, který jistě nebyl trapnější než naše *Literární příloha*. Jeho poselství bylo prosté a poučné: alkohol je zlo a spisovatelé nejsou cirkus instantních mouder, nýbrž autoři knih ke čtení. Poselství první si všichni potvrzujeme každý soboteký večer, poselství druhé potvrdila včerejší autorská vystoupení.

Přitom kdo měl předečtírem možnost sledovat cestu některých spisovatelů domů, těžko se ubránil obavě, že nejspíš žádné ranní čtení nebude. Nejen pro množství vypitých plzní, nýbrž také pro výhrůžky, kterými se tyto hvězdy českého literárního nebe stačily počastovat. Nejspíš však na jejich provedení nedošlo, neboť přinejmenším to, co se sneslo na hlavu páně Rezníčkovu, by se v praxi nedalo přežít. A tak se nakonec v knihovně sešli Jiří Peňás, Václav Kahuda i Pavel Rezníček, a to překvapivě svěží. První otevřel četbu dvěma svými sloupky, jedním o jaru a jedním o „milovaném řemeslu“, sloupkařině. Nedal se jim upřít jistý vtip, přesto se však nemohly cítit zcela ve své kůži mezi románovou a básnickou tvorbou druhých dvou autorů. Až příliš v tomto kontextu čpěly publicističnosti, která má své přirozené místo v časopisu *Týden*, ne však po boku surrealistických básní Pavla Rezníčka. Tomu naopak dobře připravil půdu Václav Kahuda svými románovými impresemi zasazenými do 80. let. Posluchač, který se s Kahudovou tvorbou do té doby nesetkal a který navíc dal na jeho vyplané plebejství, musel být příjemně překvapen. V kontextu literární reflexe 80. let má totiž Kahuda daleko k vieweghovsko-šabachovskému kýčarění. Poslední Kahudova ukázka, v níž se lokomotiva stala nýtovaným

Antonínem Dvořákem a poté Franzem Kafkou, pak nasměrovala toto literární matiné k imaginaci téměř surrealistické a slova se tak mohl ujmout Pavel Řezníček. Jeho vystoupení patřilo k tomu nejlepšímu, co letošní Sobotka na poli umění nabídla. Podotýkám, že řeč tu je o literatuře, ne o nejrůznějších extempore jejich tvůrců.

Odpoledne pokračovala autorská čtení v zahradě Šrámkova domu. Vystoupili tu Roman Neruda za doprovodu kytary Arnošta Štědrého a Jiří Dědeček s kytarou vlastní. Kruh se tak pomalu uzavřel, neboť Peňás v tom nakonec nezůstal sám: teď už celé publikum radostně halekalo, že je „banda čuráků“. Jinak ovšem posloužilo Nerudovo vystoupení zejména jako metafyzická kulisa k opalování, protože jeho prózám stejně nikdo nemůže rozumět, a z živého přednesu jsme si tak mohli odnést leda zážitek přímého setkání s panem Spisovatelem a panem Hudebníkem, zkrátka s pány Vědci. Připočteme-li nacytaný bronz: je to málo?

Jiří Dědeček, který předchozího večera zachoval programovou moudrou vážnost, si to tentokrát vynahrátil a ukázal tu pravou, laskavou, francouzskou postmoderní legraci, které umně dosahuje svými „růžovými brýlemi“. Sobotecké publikum se tak konečně mohlo nefalšovaně a laskavě pobavit, ba z překvapivých rýmů poučít, že Calvin Klein, ten je fajn, o čemž houmlesáci nemají hádejte co.

Jak se tedy pravi v jedné pohádce, všechna voda nakonec steče dolů, Řezníček odjede a Šrámkova Sobotka je zase na svém.

Jan Hon

„Zatím jsem vždycky selhal“

Roman Neruda není na Sobotce úplným nováčkem, loni se zde představil jako zpěvák a textař kapely *Sdružení rodičů a přátel RoPy*. Vedle nápadité, žánrově těžko zařaditelné hudby se největší devízou skupiny jeví právě texty Romana Nerudy. Nad současnou produkcí vyčnívají básnickou kvalitou a schopností autora zpracovat poměrně standardní témata (např. témata žen, lásky a deprese) s neobvyklým náhledem.

Jako prozaik se Neruda zaměřuje na žánr povídky, která v jeho pojetí zahrnuje například i dramatický dialog či koláž. Pro obě však platí to, co autor prohlásil na úterní besedě a co pro mnohé zapadlo či zůstalo zcela nepochopeno: snaží se pohybovat v šedé zóně literatury, nefungovat jako černá ovce a zároveň nepsat srozumitelné, libivé texty postrádající imaginaci. Na jedné straně mu tento přístup dává volný prostor k tvoření, na straně druhé je však o to více svazován autocenzurou a vlastními pravidly. Z toho vyplývá přílišný důraz na formální propracovanost, někdy až vykonstruovanost textu.

Texty uvedené včera odpoledne na autorském čtení pocházejí z připravované sbírky *Čekání na Becketta*, která bude po *Čtyřech románech* (Herrmann a synové, 1993) autorovou druhou knihou. Jejich leitmotivem je snaha nahlédnout za horizont, přičemž tento horizont je zobrazován různě: jednou ve fraktálním motivu šátku či pavouka (ve *Třech mottech*), jindy v symbolu jeskyně, kde se hlavní hrdina setkává se svou smrtí (*Čekání na Becketta* 3). Tím, že za horizont nahlédneme, nezískáváme absolutní poznání, ale nejspíš jen obraz dalšího horizontu. Autor si tak dobře uvědomuje, že víc než toho, co je na konci světa, se má bát toho, že svět nekončí.

rem. Jako jediná vyjádřila jistou nespokojenost s vyzněním svého díla v pořadu *Chci být i kýmisi čten*. S dílnou je stejně jako ostatní spokojená, pouze jí není blízké školní prostředí a klasické řadové lavice jí pro práci nevyhovují.

Všichni tři autoři působí velmi skromně. Doufejme, že je případné budoucí literární úspěchy nezmění.

Ondřej Šmejkal

Omluva

Vážení čtenáři,

do včerejšího ranního vydání *Splav!* se vloudilo několik nepěkných a nemilých chyb a překlepů.

Nebyly způsobeny neznalostí, ale pokročilou únavou korektorské směny redakce. Kromě několika ne snad nepodstatných, ale snadno odhalitelných chyb a neobratností (např. zmátcené psaní slova *diskuse/diskuze*) se Vám redakce zejména omlouvá za následující chyby:

- manžel Nory z Ibsenova dramatu se jmenuje *Thorvald* (s. 7);
- jméno známého divadelního tvůrce samozřejmě zní *Václav*

KLIMENT Klicpera, nikoliv *KLEMENT* (s. 9);

- Klicperova spokojenost pochopitelně netrvala od roku 1850 do roku 1845 (s. 10), správně mělo být *do roku 1853*.

Ještě jednou se pokorně omlouváme a děkujeme Vám za pochopení. . .

redakce

Pan Publikum

ť si šéfredaktor myslí a píše o publiku cokoli, pokud jde o „sedm samurajů pera“, nemá pravdu. V hudební sféře těmto dílkům neříkám recenze, ale „dojmologie“ a recenzenty podezírám z toho, že opravdu neviděli stejnou akci a jen sesbírali střípky od návštěvníků v okolních restauracích bezprostředně po vystoupení.

Nevím, zda tentokrát recenzent viděl stejné vystoupení. Včera pan Publikum na vině nebyl, neb se dostavil v početném množství, dychtivý a připravený. Jen měl velmi malou příležitost se projevit.

Myslím, že nedostatečnou má rozhodně „moderatizátor“. Nevím, proč mu recenzent dává chvalitebnou či výbornou.

Pořádný a kvalitní moderátor by jednomu samurajovi vůbec nedal slovo (v krajním případě by požádal o jeho vyvedení ze sálu) a sám by přenechal svůj mikrofon třeba střizlivému Jiřímu Dědečkovi. Ten by pak akci „3+1 mušketýr“ nepochybně dovedl ke zdárnému (pro někoho možná příliš standardnímu) konci.

Pokud snad má sobotecké publikum někdy nedostatečnou, pak jedině za malou účast (většinou k vlastní škodě) či nevypnuté mobily.

Za laskavé sobotecké publikum

Petr Vlasák

sama odbourávala na jevišti jak malí školáci při vánoční besídce. Člověk musí být skutečným milovníkem Thálie, aby vylezl na scénu, která vypadá jako vypůjčená z pověstného *Malého televizního kabaretu*, kterému jsme s ostatními dětmi důvěrně přezdívali „frkačky za kačku“. Mimochodem v těch frkačkách jste byl vynikající a díky nim patříte mezi osobnosti, které formovaly můj charakter. Ale to sem nepatří a já se vracím zpět ke svému tématu.

Největší potíž Vašeho Hadriána je v tom – když mi dovolíte mou troufalost a jistý básnický oblouk – že jste na scéně sám. Za těchto okolností není divu, že utáhnout dvě hodiny je výkon takřka nadlidský, a i když jsem Vám držel spolu s ostatními diváky palce, byla přece jen druhá polovina představení citelně slabší než první. Kam jste si schoval nečekaně dadaistický humor, který jste předvedl v etudě o původu vypadlého oka? Proč jste jej nahradil vtipy, které by možná zapadly do nějaké Troškovy komedie, ale zde vyzněly zcela banálně? Škoda, že jste se někdy nesetkal na scéně s Miroslavem Horníčkem, nebo ano? Bylo by to jistě nezapomenutelné.

Aby Vám nebylo křivděno: škrty a úpravy, které jste provedl, a zejména pak ty na konci, které nechaly diváka na pochybách, odkudže se vlastně Soběbor vzal a co tu proboha dělá, tak tyto škrty se řadí k té nejlepší tradici Křížovnické školy čistého humoru bez vtipu. Gratuluji.

Přese všechno, co píšu, myslím, že jste včera rozhybal nejednu bránicu nahoru i dolů a potěšil nejednoho diváka. I to je umění. A to, že jste z Klicpery udělal spíš Dvořáka než Buriana, je vcelku pochopitelné, ono by se to stejně v původním znění nedalo přežít. Nezbyvá mi než Vám přát, abyste svou káru táhl dál.

S díky a veškerou úctou

Josef Šlerka

Psaní o škole psaní

enis Jerie, Ondřej Hník a Jana Jirásková jsou frekventanti letošního tvůrčí dílny Jiřího Dědečka. Mají spoustu společného. Kromě toho, že všichni začali psát již velmi mladí, se například shodnou také na tom, že jejich nejoblíbenějším podnikem v Sobotce je restaurace Dallas. V tomto inspirativním prostředí byli ochotni popovídat si o sobotecké dílně i o své literární tvorbě jako takové.

Literární dílna existuje na Šrámkově Sobotce poměrně krátce. Skládá se ze dvou seminářů denně, vždy dopoledne a odpoledne. Účastníci se na nich věnují psaní textů na zadané téma a jejich rozboru. Kromě práce na semináři dostávají také domácí úkoly.

Denis Jerie má možnost srovnat literární dílnu s dílnou recitační, navštěvuje oboje. U Dědečkovy dílny popisuje pevnější řád, s přesným místem, časem i programem. K vlastní tvorbě se vyjadřuje opatrně, ale na otázku, zda by se chtěl psaním živit, připouští, že spíš ano.

Ondřej Hník je z této trojice nejkomunikativnější. Přiznává, že píše hodně a rád, žít se psaním je jeho snem, i když si uvědomuje, jak obtížné je dnes pro mladého autora prorazit. S literární dílnou je spokojen. V případě, že by měl něco změnit, uvítal by více prostoru k rozboru textů ve vlastní dílně, a tudíž přesun tvorby textů více mezi domácí úkoly. Z literárních druhů jsou mu bližší lyrické tóny a poezie, přestože ocenění zatím dostává spíše za prózu.

Prekvapivě je to žena, kdo v této trojici působí nejracionalněji. Jana Jirásková svou tvorbu hodnotí s odstupem a suchým humo-

Kromě agnosticizmu je Neruda skeptikem i v jiných věcech. Například v povídce *Čekání na Becketta 2*: „Bojím se, že v rozhodující chvíli selžu. Kdo ví, která chvíle je rozhodující? Zatím jsem vždycky selhal.“ Zde lze vystopovat určitou spřízněnost pohledu se Samuelem Beckettem (srov. „No matter. Try again. Fail again. Fail better.“). Z citátů je patrné, že Beckett nám dává naději, ta se však u Nerudy hledá jen velmi nesnadno. Naštěstí si autor i v těchto momentech zachovává nadhled a smysl pro humor, byť trpký.

Neruda prý své texty tvoří těžce a dlouho, a stejně tak těžká a dlouhá se zdá být cesta čtenářů k jeho dílu.

Radka Šmahelová

Depka v zahradě

utorské čtení v zahradě Šrámkova domu slibovalo poetické odpoledne. Na první pohled zcela odlišní autoři Roman Neruda a Jiří Dědeček mají jedno společné – jejich dílka po světě putují v kabátě ušitém z hudby.

Jako první se jal předvést svou tvorbu frontman hudebního tělesa *Sdružení rodičů a přátel Ropy* Roman Neruda, jehož recitaci doprovázel na elektrickou kytaru Arnošt Štědrý. Neruda vystoupil s pozicemi *Čekání na Becketta 3*, *Tři motta k delšímu románu* a *Čekání na Becketta 2*, proloženými několika písněmi. S recitací dramatických dialogů z cyklu *Čekání na Becketta* pomohli domluvení dobrovolníci a se sborovou rolí dokonce i celé publikum.

Zkušený interpret dokázal ve Šrámkově zahradě vykouzlit a posluchačům ukázat kousek svého zadumaného, poetického a smutného (sur)realistického světa, a to i přesto, že jeho komplikované texty jsou stěžejí na jedno přečtení plně uchopitelné.

Intelektuální depresi ze světa kolem nás pak přestříhl hospodským zhnusením ze světa kolem nás Jiří Dědeček. Frankofil zahrál několik písní, ve kterých se vysmál a vynadal celému světu včetně sama sebe a urazil jej. Přesto nezbylo než zatleskat, protože ačkoli Dědeček není umělec, pravdu má a jeho zhnusení je oprávněné. Letošní vystoupení ve mně zanechalo mnohem lepší dojem, a to snad i proto, že své komerční choutky uspokojoval mnohem decentnějším způsobem než loni.

Ze zahrady jsem odcházel s pocitem, že kolem nás je zlý svět zlých lidí a poetické odpoledne v zahradě je jediná věc, která se proti tomu dá dělat. To vám teda pěkně děkuju. Oběma.

Pavel Pelc

Poznávání Ráje

V dnešním Splav!u vám přinášíme článek Jany Köhlerové o včerejším výletu Exodu. Tyto výlety mají každoročně společného jmenovatele – pana Aleše Fetterse. Pan Fetter se sice s milou skromností zdráhal poskytnout nám interview (však my ho jednou přimějeme, nebojte se), k účelu výletů se ale přeci jen vyjádřil: „Co je jejich smyslem? Poznání. Poznání krásného kraje a krásných lidí v něm.“

Ředělem týdne je středa. Třeba taková, která byla vzorně přichystána pro účastníky Exodu Šrámkovy Sobotky jejími organizátorkami M. Sekerovou a O. Bičíšovou.

Ranní mírné uplakané počasí přivítalo před místní školou seřazený šik účastníků literární exkurze, která měla tentokrát podtitul Malé Svatoňovice – Úpice – bratři Čapkové.

Josef Čapek ve zcela jiné souvislosti říká: „Nejsem pozorovatel, jsem účastník.“ Tak tedy – po vykoupení části nákladu Splav!u číslo 5 při nástupu do autobusu – jízda k prvnímu nádhernému, ještě uplakanému zastavení – Hoříčky (památník doktora Antonína Picha – napravovatele zlomenin, předobraz to lékaře v *Devateru pohádek*), následují Havlovice (pohádkový vodník), Úpice (dům dětství sourozenců Čapkových) a Malé Svatoňovice (rodiště Karla Čapka). Zde jsme navštívili Muzeum bratří Čapků (založeno 1946), před kterým stojí sousoší Karla a Josefa od sochaře J. Malejovského (1969), pak přišel poutní kostel Panny Marie Sedmibolestné a za kostelem studánka se sedmi prameny a kaplí.

Naše cesta vedla dál k Hronovu, rodišti Heleny a Josefa Čapkových. V Hronově se účastníci rozešli k volné prohlídce města a kávovému občerstvení. Na zpáteční cestě jsme projížděli Červeným Kostelcem, pod Žernovem, Českou Skalici a v 17.45 se opět za zpěvu moravských lidových písní vrátili domů, do Sobotky.

„To nejkrásnější na světě nejsou věci, nýbrž chvíle, okamžiky, nezachytitelné vteřiny.“ (K. Čapek) Na tyto chvíle byl náš výlet bohatý. O vzorné přípravě exkurze jsem se již zmínila, ale nemohu opomenout více než stoprocentní přípravu a výkon pana Aleše Fetterse, který je naším častým průvodcem po Českém ráji. Jeho průvodní slovo, za které velmi děkujeme, bylo pro zvolené téma vyčerpávající a všechny dozajista obohatilo. Cestou nechyběla dobrá nálada, ke které přispělo i stále se zlepšující počasí, takže návrat byl již za plného sluníčka. Návrat domů, do Sobotky.

Dovolte tedy na závěr ještě jeden citát od Karla Čapka, protože ať patříme kamkoliv, všichni se rádi každoročně vracíme do Sobotky jakoby do kraje svého dětství: „Rodný kraj je kraj dětství, kraj prvních, a proto i nejsilnějších dojmů, objevů a poznatků. Člověk se tam nemusí vracet, protože tam vlastně nepřestal žít, ať se octne kdekoli...“

Jana Köhlerová

Hadrián z Římsů

sou dva druhy lidí. Jedni chodí do divadla, aby přemýšleli, druhí se chtějí jen bavit. Ti první včera večer v metaforickém smyslu zaplakali, či se, popravdě řečeno, dost nudili a žasli. Těm druhým naopak hra *Hadrián z Římsů* v podání Divadelní společnosti Josefa Dvořáka zajistila skvělý večer plný lehce pocho-pitelného humoru. Snaha o objektivní sjednocení obou názorů je podle mne jak zbytečná, tak i nemožná; hra totiž, podle všeho, zcela splnila svůj účel – dokázala po dobu dvou hodin bavit a rozesmívat publikum. Nic víc.

Hlavní a jedinou opravdovou postavou hry byl počestný zbroj-noš Srpoš ztvárněný Josefem Dvořákem. Ostatní herci se ome-zili na pouhé představování příslovečného křoví. Nejméně snesi-telné „křoví“ hrál představitel Srpošova pána a sluhy, který se při dlouhých Dvořákových improvizčních monologích omezil na ne-opodstatněné usmívání se a přitakávání; ve chvílích, kdy se snažil o vlastní repliky, byl příliš kýčovitý. Nutno říci, že celá hra byla pouze záminkou pro komickou show Josefa Dvořáka – scény, ve kterých neúčinkoval, byly odbyty v přesně tak dlouhé době, jaká byla potřeba pro vytvoření iluze děje. Závěr a následné zpívání pís-níček snad netřeba ani komentovat.

Jaký je tedy Dvořákův humor? Především eklektický. Nic ob-jevného, jenom vtipy, které běžný divák už zná – a dovedl by si je v hospodě s kamarády sám vytvořit – ale přesto se jim stále znova směje. Současné životní realie vyslovené jako vtip, aby jim mohl člověk se smíchem přitakat, archetypální anekdoty, staré jako lid-stvo samo, a samozřejmě primitivní falický humor („Nějak se mi rozhoupalo péro,“ říká zbrojnoš Srpoš). Ptáte se, co to má spo-lečného s V. K. Klicperou, co to má společného s divadlem vůbec? V obou případech jen málo. Václav Kliment Klicpera zřejmě nepočítal s Josefem Dvořákem a stejně tak Dvořák nepočítal s Klicperou. Potřeboval jen základ pro své vlastní představení a z originálu si tak vzal holou fabuli. Nabízí se otázka, proč si tedy J. Dvořák nenapsal hru od základu novou – jistě by ho nesvazovala tolik jako drama z roku 1822. Co se týče divadla, neviděli jsme nic specifického. Nosné scény z představení by se bez potíží daly předvést i v televizi ve formě večerní estrády. Ale lidé rádi navštíví divadlo. Když se ta-ková zábava odehrává v divadle, tak to musí být kultura, a zábavná kultura se divákům líbí. Strašně se jim líbí.

Radek Schich

Vážený pane Dvořáku,

oučastí včerejšího tištěného programu k představení *Had-rián z Římsů* byl i Váš dopis Václavu Klimentu Klicperovi. V něm se Vy, ředitel kočovné společnosti dneška, vyznáváte k jisté podobnosti mezi svým a jeho osudem. Za pozornost stojí pře-devším tato část: „Líbí se mi, že jste nezatrpl, že jste se nenechal odradit, ale naopak – založil jste ochotnickou scénu a byl pilným a oddaným služebníkem Thálie.“ Tato věta totiž v kostce shrnuje to podstatné na Vašem včerejším představení.

Táhnete svou kočovnou káru s obdivuhodnou oddaností, ob-klopen herci, kteří by neobstáli ani v divadelním souboru Františka Ringa Čecha. Jejich herecké výkony byly v nejlepším případě nijaké, v horším pak redefinovaly pojem šmíry. Přitom nepochybuji, že i oni mají divadlo ze srdce rádi. Jak jinak vysvětlit, že se většina z nich